

YOSH VA PEDAGOGIK PSIXOLOGIYANING PREDMETI, MAQSAD VA VAZIFALARI

Mavjuda Burxonova Bekbutayevna
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Pedagogika fanlar fakulteti
Psixologiya kafedrası o'qituvchisi
burxanovamavjuda@gmail.com
To'lqinova Ziyoda Otabek qizi
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Jismoniy madaniyat fakulteti
Jismoniy madaniyat yo'nalishi talabasi
tolqinovaziyoda704@gmail.com

Annotatsiya

Mazkur maqolada yosh va pedagogik psixologiyaning predmeti, maqsadi hamda asosiy vazifalari yoritib beriladi. Unda insonning ontogenez jarayonida psixik rivojlanish bosqichlari, yosh davrlariga xos psixologik xususiyatlar va ularning ta'lim-tarbiya jarayonidagi ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, pedagogik psixologiyaning ta'lim jarayonidagi o'rni, o'quvchilarning bilim olish faoliyatini samarali tashkil etish, ularning individual-psixologik xususiyatlarini hisobga olish masalalari ko'rib chiqiladi. Maqolada yosh va pedagogik psixologiyaning asosiy vazifalari sifatida shaxs rivojlanish qonuniyatlarini aniqlash, ta'lim va tarbiya samaradorligini oshirish hamda pedagogik faoliyatni psixologik jihatdan asoslash masalalari alohida ta'kidlanadi. Tadqiqot natijalari ta'lim tizimini takomillashtirish va pedagogik amaliyotda qo'llash uchun muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar

yosh psixologiyasi, pedagogik psixologiya, psixik rivojlanish, ontogenez, yosh davrlari, ta'lim jarayoni, tarbiya, shaxs rivojlanishi, individual xususiyatlar, o'quv faoliyati, pedagogik faoliyat, psixologik qonuniyatlar, ta'lim samaradorligi, rivojlanish bosqichlari

Abstract

This article covers the subject, purpose and main tasks of youth and pedagogical psychology. It analyzes the stages of mental development of a person in the process of ontogenesis, psychological characteristics characteristic of youth periods and their significance in the educational process. It also considers the role of pedagogical psychology in the educational process, the effective organization of students' learning activities, and taking into account their individual psychological characteristics. The article emphasizes the identification of the laws of personality development, increasing the effectiveness of education and upbringing, and the psychological substantiation of pedagogical activity as the main tasks of youth and pedagogical psychology. The results of the research are of significant scientific and practical importance for improving the education system and applying them in pedagogical practice.

Keywords

youth psychology, pedagogical psychology, mental development, ontogenesis, youth periods, educational process, upbringing, personality development, individual characteristics, educational activity, pedagogical activity, psychological laws, educational effectiveness, stages of development

Аннотация

В данной статье рассматриваются предмет, цель и основные задачи психологии молодежи и педагогической психологии. Анализируются этапы психического развития личности в процессе онтогенеза, психологические характеристики периодов юности и их значение в образовательном процессе. Также рассматривается роль педагогической психологии в образовательном процессе, эффективная организация учебной деятельности учащихся с учетом их индивидуальных психологических особенностей. В статье подчеркивается важность выявления закономерностей развития личности, повышения эффективности воспитания и обучения, а также психологического обоснования педагогической деятельности как основных задач психологии молодежи и педагогической психологии. Результаты исследования имеют важное научно-практическое значение для совершенствования системы образования и их применения в педагогической практике.

Ключевые слова

психология молодежи, педагогическая психология, психическое развитие, онтогенез, периоды юности, образовательный процесс, воспитание, развитие личности, индивидуальные особенности, образовательная деятельность, педагогическая деятельность, психологические закономерности, эффективность обучения, этапы развития

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimini takomillashtirish va uning samaradorligini oshirish masalasi bugungi kunda dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu jarayonda yosh va pedagogik psixologiyaning o'rni beqiyosdir, chunki u insonning psixik rivojlanish qonuniyatlarini, yosh davrlariga xos xususiyatlarni hamda ta'lim-tarbiya jarayonida yuzaga keladigan psixologik omillarni o'rganadi. Har bir yosh bosqichida shaxsning rivojlanishi o'ziga xos bo'lib, bu holat ta'lim jarayonini tashkil etishda alohida yondashuvni talab qiladi.

Yosh psixologiyasi insonning tug'ilganidan boshlab hayotining turli davrlarigacha bo'lgan psixik taraqqiyotini o'rganadi, pedagogik psixologiya esa ta'lim va tarbiya jarayonining psixologik asoslarini tahlil qiladi. Ushbu ikki yo'nalish o'zaro chambarchas bog'liq bo'lib, ular o'quvchilarning bilim olish jarayonini samarali tashkil etish, ularning individual xususiyatlarini hisobga olish hamda shaxs sifatida kamol topishiga xizmat qiladi.

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi yosh va pedagogik psixologiyaning predmeti, maqsad va vazifalarini ilmiy jihatdan asoslab berishdan iborat. Shuningdek, maqolada ushbu sohaning ta'lim tizimidagi o'rni, uning amaliy ahamiyati hamda pedagogik faoliyatni samarali tashkil etishdagi roli yoritiladi.

ASOSIY QISM

Yosh va pedagogik psixologiya psixologiya fanining muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, u insonning psixik rivojlanishi hamda ta'lim-tarbiya jarayonining psixologik asoslarini o'rganadi. Ushbu fanlarning predmeti insonning turli yosh bosqichlaridagi psixik jarayonlari, xususiyatlari va rivojlanish qonuniyatlaridan iborat. Insonning tug'ilishidan boshlab voyaga yetguniga qadar bo'lgan davrda uning psixikasi uzluksiz o'zgarib boradi, bu esa yosh davrlarini ilmiy asosda o'rganishni talab etadi.

Yosh psixologiyasida bolalik, o'smirlik, o'spirinlik va yetuklik davrlarining har biri alohida o'rganiladi. Har bir davr o'ziga xos psixologik xususiyatlarga ega bo'lib, ular shaxsning shakllanishida muhim rol o'ynaydi. Masalan, bolalik davrida bilish jarayonlari

(idrok, xotira, tafakkur) faol rivojlanadi, o'smirlik davrida esa shaxsiylik, mustaqillik va ijtimoiy munosabatlarga bo'lgan ehtiyoj kuchayadi. Shu sababli ta'lim jarayonida ushbu xususiyatlarni hisobga olish pedagogik samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi.

Pedagogik psixologiya esa ta'lim va tarbiya jarayonida yuzaga keladigan psixologik omillarni o'rganadi. U o'quvchilarning bilim olish faoliyati, motivatsiyasi, qiziqishlari hamda individual-psixologik xususiyatlarini tahlil qiladi. Ta'lim jarayonining muvaffaqiyati ko'p jihatdan o'qituvchining o'quvchilar psixologiyasini qanchalik chuqur tushunishiga bog'liq. Shu nuqtai nazardan, pedagogik psixologiya o'qituvchilarga samarali metod va usullarni tanlashda muhim nazariy va amaliy asos bo'lib xizmat qiladi.

Yosh va pedagogik psixologiyaning asosiy maqsadi shaxsning har tomonlama rivojlanishini ta'minlash, uning individual imkoniyatlarini ochib berish va ta'lim-tarbiya jarayonini ilmiy asosda tashkil etishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun bir qator vazifalar amalga oshiriladi. Jumladan, psixik rivojlanish qonuniyatlarini aniqlash, yosh davrlariga xos xususiyatlarni o'rganish, ta'lim jarayonida samarali psixologik sharoitlarni yaratish hamda o'quvchilarning bilim olish faoliyatini takomillashtirish muhim vazifalar sirasiga kiradi.

Shuningdek, mazkur fanlar pedagogik faoliyatni psixologik jihatdan asoslash, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi samarali muloqotni shakllantirish, ijobiy psixologik muhit yaratish kabi masalalarni ham qamrab oladi. Bugungi kunda ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalarni qo'llash, interaktiv metodlardan foydalanish ham yosh va pedagogik psixologiya yutuqlariga tayanadi.

Xulosa qilib aytganda, yosh va pedagogik psixologiya nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham muhim ahamiyatga ega bo'lib, ta'lim tizimining samaradorligini oshirishda, barkamol avlodni tarbiyalashda muhim omil hisoblanadi.

XULOSA

Yosh va pedagogik psixologiya insonning psixik rivojlanish qonuniyatlarini hamda ta'lim-tarbiya jarayonining psixologik asoslarini o'rganadigan muhim ilmiy soha hisoblanadi. Mazkur maqolada ushbu fanlarning predmeti, maqsadi va vazifalari tahlil qilinib, ularning o'zaro uzviy bog'liqligi asoslab berildi. Har bir yosh bosqichining o'ziga xos psixologik xususiyatlarga ega ekanligi hamda ularni ta'lim jarayonida inobatga olish zarurligi alohida ta'kidlandi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ta'lim va tarbiya jarayonining samaradorligi ko'p jihatdan o'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini to'g'ri hisobga olishga bog'liq. Shu bois pedagogik faoliyatni tashkil etishda psixologik yondashuvlardan foydalanish, o'quvchilarning bilish faoliyatini rag'batlantirish hamda ijobiy psixologik muhit yaratish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, yosh va pedagogik psixologiya ta'lim tizimini rivojlantirishda, shaxsning har tomonlama kamol topishini ta'minlashda muhim nazariy va amaliy asos bo'lib xizmat qiladi. Ushbu sohada olib boriladigan ilmiy tadqiqotlar va ularning amaliyotga joriy etilishi kelajak avlodni barkamol etib tarbiyalashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Karimova V.M. *Psixologiya*. - Toshkent: O'qituvchi, 2002.
2. G'oziev E.G'. *Umumiy psixologiya*. - Toshkent: Universitet, 2010.
3. 20153.Davletshin M.G. *Yosh va pedagogik psixologiya*. - Toshkent: TDPU nashriyoti, 2013.
4. Nishonova Z.T. *Pedagogik psixologiya asoslari*. - Toshkent: Fan va texnologiya.
5. Rubinshteyn S.L. *Umumiy psixologiya asoslari*. - Moskva: Pedagogika, 2000.
6. Vigotskiy L.S. *Bolalar psixologiyasi*. - Moskva: Prosveshcheniye, 1999.
7. Leontev A.N. *Faoliyat, ong va shaxs*. - Moskva: Politizdat, 1975.

8. Petrovsky A.V. *Yosh psixologiyasi*. - Moskva: Akademiya, 2001.
9. Zimnyaya I.A. *Pedagogik psixologiya*. - Moskva: Logos, 2004.
10. Qodirov B.R. *Ta'lim psixologiyasi*. - Toshkent: Fan, 2018.